

VIRGINIA WOOLF • **Jacob'un Odası**

Jacob's Room

© 1922 The Estate of Virginia Woolf

Onk Ajans Ltd.

İletişim Yayınları 700 • Çağdaş Dünya Edebiyatı 154

ISBN-13: 978-975-470-881-3

© 2001 İletişim Yayıncılık A. Ş. (1. Basım)

1-4. BASKI 2001-2013, İstanbul

5. BASKI 2018, İstanbul

DIZI KAPAK TASARIMI Ümit Kıvanç

KAPAK Utku Lomlu

UYGULAMA Hasan Deniz

DÜZELTİ Serap Yeğen

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

VIRGINIA WOOLF
Jacob'un Odası

Jacob's Room

ÇEVİREN *Fatih Özgüven*

i l e t i ŝ i m

VIRGINIA WOOLF 25 Ocak 1882'de Londra'da doğdu. Roman türüne yaptığı özgün katkılarıyla edebiyat tarihine adını yazdırdı. Aynı zamanda döneminin en önemli eleştirmenlerinden biri olarak kabul edilir. 1925'te yayımlanan *Mrs. Dalloway* ünlü yazarın adıyla birlikte anılacak "bilinç akışı" tekniğinin en başarılı örneğidir. Virginia Woolf, 28 Mart 1941'de içine düştüğü ruhsal bir bunalım sonrasında evlerinin yakınlarındaki bir nehre atayarak intihar etti. İletişim Yayınları yazarın *Mrs. Dalloway* (Hogarth Press, Londra, 1925; İletişim, 1999), *Deniz Feneri* (Hogarth Press, Londra, 1927; İletişim, 2000), *Orlando* (Hogarth Press, Londra, 1928; İletişim, 2000), *Jacob'un Odası* (Hogarth Press, Londra, 1922; İletişim, 2001), *Dalgalar* (Hogarth Press, Londra, 1931; İletişim, 2001), *Flush* (Hogarth Press, Londra, 1933; İletişim, 2001), *Kindine Ait Bir Oda* (Hogarth Press, Londra, 1929; İletişim, 2002), *Perde Arası* (Hogarth Press, Londra, 1941; İletişim, 2004), *Yıllar* (Hogarth Press, Londra, 1937; İletişim, 2004), *Gece ve Gündüz* (Duckworth, Londra, 1919; İletişim, 2005), *Dışa Yolculuk* (Hogarth Press, Londra, 1915; İletişim, 2008), *Bir Yazarın Güncesi* (Hogarth Press, Londra, 1953; İletişim, 2008), *Üç Gine* (Duckworth, Londra, 1938; İletişim, 2010) ve *Granit ve Gökkuşağı* (Hogarth Press, Londra, 1958; İletişim, 2010) adlı kitaplarını "Toplu Eserleri" başlığı altında yayımlıyor.

“Ve tabii,” diye yazdı Betty Flanders, topraklarını kuma daha da çok gömerek, “kalkıp gitmekten başka çare kalmamıştı.”

Açık mavi mürekkep, dolmakaleminin altın ucundan ağır ağır boşalarak noktayı ortadan kaldırdı; kalem orada takılıp kalmıştı çünkü; gözleri daldı, içlerine yavaşça yaşlar doldu. Bütün körfez titreşti; deniz feneri sallandı; Mrs. Connor’ın küçük yatının direği güneşin altında bir mum gibi eğiliyordu sanki. Hızlı hızlı gözlerini kırıştırdı. Kazalar korkunç şeylerdi. Tekrar gözlerini kırıştırdı. Direk düzeldi; dalgalar gelgitlerine kavuştular; deniz feneri dimdikti; ama leke yayılmıştı.

Okudu, “...kalkıp gitmekten başka çare kalmamıştı.”

“Eh, Jacob’un canı oynamak istemiyorsa,” (Archer’in, en büyük oğlunun gölgesi, mektup kâğıdının üzerinden geçti ve mavi mavi kumun üzerine düştü, o üşüdü- Eylül’ün üçü olmuştu bile), “eğer Jacob’un canı oyun oynamak istemiyorsa” -ne fena bir leke! Saat geç olmalı.

“Bıktım ondan, nerede o küçük yaramaz?” dedi. “Onu gö-

remiyorum. Koş, bul onu. Söyle, hemen buraya gelsin.” “... ama Allahtan,” diye çiziktirmesine devam etti, noktayı görmezden gelerek, “her şey yolunda gidiyor gibi, fıçıya doldurulmuş ringa balıkları gibi sıkış tıksık olmamız dışında, ha tabii o kocaman çocuk arabasına da yer bulmak dışında, pansiyon sahibesi kesinlikle razı gelmiyor...”

Hep böyleydi Betty Flanders'ın Kaptan Barfoot'a yazdığı mektuplar- bol sayfalı, gözyaşı lekeli. Scarborough, Cornwall'dan yedi yüz mil uzaktadır: Kaptan Barfoot Scarborough'dadır: Seabrook ölüdür. Gözyaşları, Betty Flanders'in bahçesindeki bütün yıldız çiçeklerini dalga dalga kırmızı çizgiler haline getirdi, sera gözlerinde çaktı, mutfak parlak bıçaklarla donandı; kilisede Mrs. Jarvis, papazın karısı, ilahiler çalınırken ve Mrs. Flanders küçük oğullarının başları üzerine eğilirken, evliliğin bir kale olduğunu düşündü, tek başına kalmış dullar düzlüklerde yollarını şaşırıyorlardı, eteklerine taşlar topluyorlar, yanı sıra bir iki altın rengi saman çöpü olsa olsa, kimsesiz, korumasız, zavallı mahluklar. Mrs. Flanders iki yıldır duldu.

“Ja-cob! Ja-cob!” diye bağırdı Archer.

“Scarborough,” yazdı Mrs. Flanders zarfın üzerine ve altına fiyakalı bir çizgi çaktı; doğduğu kentti; evrenin nirengi noktası. Peki ama pul? Çantasını karıştırdı; sonra ağız aşağı gelecek biçimde çevirdi; sonra kucağındakileri karıştırmaya başladı, öyle bir hararetle ki Panama şapkalı Charles Steele, fırçası havada kalakaldı.

Ürkek bir böceğin antenleri gibi düpedüz titriyordu fırça. Kadın kıpırdıyordu işte-resmen ayağa kalkacaktı-Allah cezasını versin! Tuvale aceleyle bir eflatun-siyah sürdü. Çünkü manzaranın buna ihtiyacı vardı. Çok soluktu- griler lavantalara karışıyor ve tek bir yıldız ya da beyaz bir mar-

tı gökyüzünde öylece asılmış duruyordu- her zamanki gibi çok soluktu. Eleştirmenler çok soluk diyeceklerdi, çünkü kenarda köşede sergi açan tanınmamış biriydi, ev sahibelerinin çocuklarının sevgilisi, saatinin zincirinde bir haç taşıyan, ev sahibeleri resimlerini severlerse büyük gönül borcu duyardı- çoğunlukla severlerdi de.

“Ja-cob! Ja-cob!” diye bağırdı Archer.

Gürültüden yılmıştı Steele, gene de çocukları severdi, fırçasını sinirli sinirli paletindeki küçük koyu renkli boya bulaşıklarına bastırdı.

“Ben gördüm kardeşini - ben gördüm kardeşini,” dedi, başını aşağı yukarı sallayarak. Archer sallana sallana yanından geçti, küreğini arkasından sürüyordu, gözlüklü yaşlı beye surat yaptı.

“Bak orada- kayanın orada,” diye ağzının içinde mırıldandı Steele, fırçayı dişlerinin arasına sıkıştırmıştı, tüpten parlak toprak sarısı sıkıyordu, gözleri hâlâ Betty Flanders’in sırtına dikiliydi.

“Ja-cob! Ja-cob!” diye bağırdı Archer, bir saniye durdu, sonra sallana sallana yürümeye devam etti.

Seste olağanüstü bir hüznü vardı. Tamamen bedenden ayrılmış, tamamen tutkudan yoksun, dünyaya doğru akıp giden, tek başına, cevapsız, kayalara vurarak çatlayan bir ses öyle çıkıyordu.

Steele kaşlarını çattı; oysa siyahın yarattığı etkiden hoşnuttu- ötekilerin hepsini bütünleyen tam da oydu. “Ah! İnsan ellisinde de resim yapmayı öğrenebilir! Titian mesela...” dedi, doğru renk tonunu bulmanın sevinciyle başını kaldırıp göğe baktı ve dehşet için de körfezin üzerinde bir bulut gördü.

Mrs. Flanders ayağa kalktı, kumu temizlemek için paltonun şurasını burasını pat patladı, sonra siyah şemsiyesini yerden aldı.

Kaya, kumu içinden ilkel bir şey gibi yükselip çıkan o muazzam koyu kahverengi ya da daha doğrusu siyah kayalardan-
dı. Sert yüzeyinde kırık kırık şeytan minaresi kabukları, seyrek serpiştirilmiş lüle lüle kurumuş yosunlar vardı, küçük bir oğlan çocuğunun en tepeye tırmanmadan önce bacaklarını iyice açması ve gerçekten de kendini büyük bir kahramanlığa kalkışmış gibi hissetmesi gerekir.

Ama orada, tepede, içi suyla dolu, dibinde kum olan bir oyuk vardır; kenarına şişkin bir denizanası parçası ve birkaç midye yapışmıştır. Bir balık ok gibi fırlar geçer içinden. Sarılı-karalı yosunun kenarı suda çırpınır, opal kabuklu bir yengeç kumu iterek dışarı çıkar-

“Oo, ne kocaman yengeç,” diye mırıldandı Jacob- ve cılız bacakları üzerinde kumlu zeminde yolculuğuna başlar. Hadi! Jacob elini suya daldırdı. Yengeç çok serin ve hafifti. Ama su şimdi kumla karışmış bulanıklaşmıştı ve Jacob kum kovası elinde atlayıp aşağı inmek üzereydi ki, kaskatı yan yana uzanmış, yüzleri kıpkırmızı, dev gibi bir kadınla adam gördü.

Dev gibi bir adamla kadın (plajın erken kapandığı günüydü) başlarının altında mendiller, yan yana, denizden birkaç ayak içeride upuzun yatıyorlardı, iki üç martı zarif bir uçuşla kıyıya doğru gelen dalgalardan kaçınarak ikisinin botlarının yakınına kondular.

Büyük mendillerin üzerindeki kocaman kırmızı yüzler gözlerini Jacob'a dikmiş bakıyorlardı. Jacob da gözlerini dikip aşağıya, onlara baktı. Kovasını dikkatle tutarak aşağı atladı sonra, önce hiç aldırış etmiyormuş gibi yürümeye başladı, sonra dalgalar köpüre köpüre ayaklarına doğru geldikçe

hızlandı hızlandı, dalgalardan kaçmak için kavisler çizmesi gerekti, önünden martılar havalandı, süzülerek uçup biraz ileride yeniden kondular. Şişman kara bir kadın kumun üzerinde oturuyordu. Jacob ona doğru koştu.

“Dadı! Dadı!” diye haykırdı, kelimeleri kesik kesik içine çektiği her nefesin en üst noktasında hıçkırıklarla salıveriyordu.

Dalgalar kadının etrafını sardı. O bir kayaydı. Her yanı üzerine basıldığında kayıveren o yosunlarla kaplıydı. Jacob çaresizdi.

Kalakaldı. Yüzü allak bullak oldu. Haykıra haykıra ağlamak üzereydi ki, kayalığın altına gelen yerde, kara dalların ve saman çöplerinin arasında yatan bütün bir kafatası gördü- belki bir inek kafatası, dişleri üzerinde duran bir kafatası belki. Hâlâ hıçkırarak, ama ilgisi dağılmış olarak, koştu koştu, ta ki kafatasını kollarının arasında tutuncaya kadar.

Mrs. Flanders “İşte orada!” diye bağırdı, kayanın çevresinden dolandı ve koskoca kumsalı bir iki saniyede geçti. “Ne buldu gene? Bırak onu yere Jacob! Onu hemen elinden at! Berbat bir şey gene! Neden bizim yanımızdan ayrıldın? Seni küçük yaramaz! Hadi bırak bakayım onu. Hadi gelin bakalım ikiniz de.” Arkasına döndü, bir eliyle Archer’ı tuttu, ötekiyle de Jacob’un kolunu arandı. Ama Jacob eğilerek kurtuldu ve kafatasından kolaylıkla ayrılan koyun çenesini yerden aldı.

Çantasını sallayarak, şemsiyesine yapışarak, Archer’ı tutarak ve zavallı Mr. Curnow’un bir gözünü kaybetmesine yol açan barut patlamasını anlatarak, Mrs. Flanders dik yokuştan yukarı hızlı hızlı yürüdü, bütün bunlar olurken zihninin derinliklerine gömülü duran bir huzursuzluğun farkındaydı.

Yerde, kumun üzerinde, sevgililerin çok uzağında olma-

yan bir noktada, çenesi olmayan o koyun kafatası duruyordu. Gıcır gıcır, beyaz, rüzgârla temizlenmiş, kumla ovulmuştu, bundan daha kirlenmemiş bir kemik parçası daha yoktu tüm Cornwall sahilinde. Göz yuvalarından bir deniz bitkisi dolanıp çıkacaktı; un ufak olacaktı, ya da güzel bir günde topuna sopa sallayan bir golfçü, yerden biraz toz kaldıracaktı- Hayır, ama pansiyonda olmaz, diye düşündü Mrs. Flanders. Küçük çocuklarla buralara kadar gelmek yeterince büyük bir iş. Bebek arabasına yardım edecek erkek yok. Jacob da nasıl uğraştırıyor insanı; şimdiden ne kadar inatçı.

“At onu canım, at hadi,” dedi, yola çıktıklarında; ama Jacob kıvrılıp bükülüp kurtuldu onun elinden ve rüzgâr sertleştiği için, kadın bonesinin iğnesini çıkardı, denize baktı ve yeniden batırdı. Rüzgâr sertleşiyordu. Dalgalar, kıpır kıpır, rahatsız, kırbacın şaklamasını bekler gibi, dalgaların fırtına öncesindeki o huzursuzluğunu taşıyorlardı. Balıkçı kayıkları kıyıya doğru yatıyorlardı. Mor denizi boylu boyunca soluk sarı bir ışık kesti; sonra söndü. Deniz fenerinin ışığını açmışlardı. “Gel hadi,” dedi Betty Flanders. Güneş yüzlerine vurdu ve Archer, yanlarından geçerken nefis böğürtlenlerini koparmaya çalıştığı için titreyen çalıkları yaldızladı.

“Sallanmayın, çocuklar. Üstünüze giyecek başka bir şeyiniz yok,” dedi Betty, onları yok,” dedi Betty, onları yanı sıra sürükleyerek. Yeryüzünün böylesine cırtlak renklerle sergilenişini rahatsız duygular içinde seyrediyordu, bahçelerdeki limonluklarda ansızın ışık çakımları oluyor, yeryüzü bu göz kamaştırıcı günbatımının önünde sarılı-karalı değişip duruyor, bu şaşırtıcı hareketlilik ve renk canlılığı Betty Flanders’in içinde bir şeyleri harekete geçiriyor ve ona sorumluluğu ve tehlikeyi düşündürüyordu. Archer’in elini sıkıca tuttu. Yokuş yukarı bezgin yürümeye devam etti.

“Neyi unutmamamı rica etmiştim senden?” dedi.

“Bilmiyorum,” dedi Archer.

“Eh, o zaman ben de bilmiyorum,” deyiverdi Betty şakacı bir sesle- kim inkâr edebilir, bu unutkanlık, cömertlikle, ane şakacılığı, kocakarı masalları, aklına estiği gibi davranı- vermeler, şaşkırtıcı gözü peklik anları, mizah ve duygusallık- la bir araya geldiğinde...- kim inkâr edebilir ki, bu bakımlar- dan kadınlar erkeklerden daha hoşturlar.

Betty Flanders, en başta da.

Elini bahçe kapısının üzerine koymuştu.

“Et!” diye bağırdı, kapının mandalını indirirken.

Eti unutmuştu.

Rebecca pencerede idi.

Mrs. Pearce'in girişteki odasının çıplaklığı, gece saat onda masanın ortasında yanan güçlü gaz lambasının ışığında iyi- ce belirgindi. Çiğ ışık bahçeye düşüyordu; çimleri tam or- tasından bölüyordu; oyuncak bir kovayı, mor bir yıldız çi- çeğini aydınlatarak kenardaki çite ulaşıyordu. Mrs. Flan- ders dikişini masanın üzerinde bırakmıştı. Büyük beyaz yu- makları ve çelik çerçeveli gözlükleri vardı; iğne sepeti; es- ki bir kartpostalın etrafına dolanmış kahverengi yünlü ip- lik. Sazlar ve *Strand* dergileri vardı; muşamba oğlanların çizmelerinden kumlanmıştı. Uzun bacaklı bir örümcek kö- şeden köşeye koşturuyor, lambanın karpuzuna çırpıyordu. Rüzgâr cama, ışığın içinden geçerken gümüş gibi parlayan dikine yağmur damlaları savuruyordu. Tek bir yaprak ca- ma aceleyle, inatla vurup vurup duruyordu. Denizde fırtı- na çıkmıştı.

Archer uyuyamıyordu.

Mrs. Flanders onun üzerine doğru eğildi. “Perileri dü- şün,” dedi Betty Flanders. “Yuvalarına konan güzel, çok gü- zel kuşlar düşün. Şimdi kapa gözlerini ve gagasında bir so-

lucan tutan kocaman anne kuşu düşün. Şimdi dön ve yum gözlerini,” diye fısıldadı, “yum gözlerini.”

Pansiyon guruldayan ve boşalan su sesleriyle dolmuştu sanki: sarnıç taşıyordu; su fokurduyor, ıslıklar çalıyor, borulardan aşağı doğru akarak, pencerelerin üzerinden aşağı boşalıyordu.

“Bu akan su sesi ne?” diye mırıldandı Archer.

“Akıp giden banyo suyu yalnızca,” dedi Mrs. Flanders.

Dışarıda bir şey çatladı.

“Söylesene, o gemi batmaz mı?” dedi Archer, gözlerini açarak.

“Batmaz tabii,” dedi Mrs. Flanders. “Kaptan çoktan yatı uyudu. Yum gözlerini ve perileri düşün, çiçeklerin altında çoktan derin bir uykuya dalmışlar.”

“Hiç uyumayacak sandım- ne fırtına” diye fısıldadı Rebecca’ya, kız yandaki küçük odadaki ispiroto lambasının üzerine eğilmişti. Dışarıda rüzgâr bütün hızıyla esiyordu, ama ispiroto lambasının küçük alevi sessizce yanıyordu, küçük yatakları ışığın arasında dikine konmuş bir kitap ışığı kesiyordu.

Mrs. Flanders, “Biberona itiraz etmedi, değil mi?” diye fısıldadı, Rebecca başıyla evetledi, beşiğin yanına gitti ve uyuyan ama somurtkan bebeğe baktı. Pencere rüzgârla sarsıldı. Rebecca kedi gibi süzülerek gitti, camla çerçevenin arasını sıkıştırdı. İki kadın ispiroto lambasının üzerine eğilmiş mırıl mırıl konuşuyorlardı o ebedi fısıltı ve temiz biberon şişesi kumpasını kurarak, o arada rüzgâr kükrüyor ve ucuz sürgüleri ansızın gıcırdatıyordu.

İkisi de dönüp küçük yatağa baktılar. Dudakları büzülüydü. Mrs. Flanders odayı geçip beşiğin yanına gitti.

Rebecca “Uyuyor mu?” diye fısıldadı beşiğe bakarak.

Mrs. Flanders başıyla evetledi.

Mrs. Flanders “Allah rahatlık versin, Rebecca,” diye mırıl-

dandı. Rebecca ona “ham’fendi” diye hitap ederdi, ebedi fı-sıltı ve temiz biberon şişesi kumpasının ortağı iki işbirlik-çi olsalar da.

Mrs. Flanders girişteki odanın lambasını söndürmemişti. Gözlükleri, örgüsü oradaydı; bir de Scarborough damgalı bir mektup. Perdeleri de kapatmamıştı.

Işık bir parça çimenin üzerini yalayıp gidiyordu; kenarın-da yaldızlı bir şerit olan yeşil oyuncak kovanın ve onun ya-nında şiddetle titreyen yıldız çiçeğinin üzerine düşüyordu. Çünkü rüzgâr bütün sahili kasıp kavuruyor, tepelere savru-luyor ve ani esintiler halinde, dönüp kendi kendinin üzeri-ne çöküyordu. Çukurdaki kasabanın üzerine nasıl da yayılı-yordu! Işıklar onun öfkesiyle nasıl da göz kırpar, titreşir gi-biydiler, limandaki ışıklar, yükseklerdeki yatak odası pence-relerinin ışıkları! Dalgaları önüne katmış götürüyor, Atlan-tik’in üzerinden hızla yol alıyor, gemilerin üzerindeki yıldız-ları bir o yana bir bu yana çekiştirip duruyordu.

Öndeki oturma odasında bir çıtırtı oldu. Mr. Pearce lam-bayı söndürmüştü. Bahçe söndü. Şimdi karanlık bir dik-dörtgen parçasıydı. Her milimetresi yağmurdan sıırıslık-lam. Her bir ot parçası yağmurdan eğilmiş. Gözkapakla-rı yağmurdan ağırlaşır, kapanırdı. İnsan sırtüstü yatarken bulanıklıktan ve karmaşadan başka bir şey görmezdi- dö-nüp duran bulutlar ve karanlıkta sarımsı renkli ve kükürt-lü bir şey.

Öndeki yatak odasında küçük oğlanlar battaniyeleri at-mışlar, üzerlerinde yalnızca çarşafla yatıyorlardı. Sıcaktı; ol-dukça yapış yapış ve nemli. Archer bir kolu yastığı çarpazla-masına keserek yayılmış yatıyordu. Yüzü al al olmuştu; ağır perde rüzgârla biraz şiştiğinde döndü ve gözlerini yarı yarı-ya açtı. Rüzgâr şifoniyerin üzerindeki örtüyü kımıldattı ve bir parça ışık vurdu içeriye, o zaman şifoniyerin kenarı gö-

ründü, tepede beyaz bir yumruda sona eren ve aynada gümüşi bir çizgi belirdi.

Kapının yanındaki öbür yatakta Jacob uyuyordu, iyice dalmıştı, derin bir kendini bırakış içindeydi. Kocaman sarı dişli koyun çenesi ayaklarının dibinde duruyordu. Onu tekmeleyerek karyolanın demirine savurmuştu.

Dışarıda, sabahın erken saatlerinde rüzgâr yatıştığında yağmur düpedüz, şakır şakır yağmaya başladı. Yıldız çiçeği yağmurdan yere yapışmıştı. Oyuncak kova yarı yarıya yağmur suyuyla dolmuştu; opal kabuklu yengeç kovanın dibinde ağır ağır daireler çiziyordu, cılız bacaklarıyla dik kenardan yukarıya tırmanmayı deneyerek; deneyerek ve sırtüstü düşerek ve tekrar, tekrar deneyerek.